Meltem GÖKMEN

Çocuklarda İktisat Bilinci

Günümüz modern dünyasında iktisat, sadece yetişkinlerin, ekonomistlerin ya da borsa uzmanlarının ilgilendiği karmaşık bir alan olmaktan çıkmıştır. Alışveriş alışkanlıklarından dijital harcama araçlarına kadar hayatın her alanını kuşatan mevzu çocukların da henüz küçük yaşlarda yüzleştiği bir gerçeklik haline gelmiştir. Peki, çocuklara "iktisat" gibi soyut ve ciddi bir kavramı anlatmak mümkün müdür? Çocuklar sanılanın aksine ekonomi dünyasıyla çok erken tanışırlar. İstedikleri bir oyuncağın alınmaması, markette yapılan seçimler veya bir kumbara deneyimi, aslında iktisat eğitiminin ilk tohumlarıdır.

Erken yaşta kazandırılan iktisat bilinci, çocuğa yalnızca "para biriktirmeyi" öğretmez, kaynakların sınırlı, isteklerin ise sınırsız olduğu gerçeğini kavratır. Bu kavrayış çocukta sorumluluk alma, sabretme ve karar verme gibi önemli prensipleri geliştirir. İktisadi farkındalık kazanan bir çocuk, tüketim toplumunun getirdiği dayatmalara karşı daha dirençli bir duruş sergiler. Çocuklara iktisat eğitimi verirken çocuğun kendi dilinden ve dünyasından anlatmak gerekir. Gerekirse bir oyun dünyası kurulur yahut çocuğun var olan dünyasına yeni bir şema eklenir.

İlk konu ihtiyaç ile istek arasındaki farkı anlayabilmelerini sağlamaktır. Çocukla birlikte yapılan bir market alışverişi bu ders için harika bir fırsattır. "Beslenmek için elmaya ihtiyacımız var, ancak çikolata bir istektir" gibi basit örnekler, çocuğun öncelik sıralaması yapabilmesini güçlendirir. İkinci olarak bütçenin sınırını anlamak, çocuk için kritik bir eşiktir. Belli bir harçlığı olan çocuğa, "Eğer bu parayla oyuncak arabayı alırsan, çok istediğin boya kalemlerini alamayacaksın" şeklinde seçenekler sunmak, ona bir tercihte bulunurken diğer seçeneğin feda edildiği gerçeğini öğretir.

Üçüncü adım şeffaf kumbara adımı olabilir. Kumbara birikim şemasını oluştururken şeffaf olması parasının arttırdığını görmesini sağlar. Artmanın zaman ve emekle olduğunu gören çocukta kıymet verme, dikkatli harcama gibi beceriler gelişir. Elindeki bütçe ile istediği arasındaki hesap durumu ise arzu, istek ve ihtiyaç ayrımını görmesini sağlar.

Dördüncü adım sosyal öğrenmeyle daha ilgilidir. Çocuklar söylenenden ziyade gördüklerini uygularlar. Ebeveynlerin kendi harcama alışkanlıkları, alışveriş sırasındaki tutumları ve para hakkındaki konuşmaları çocuk için ilk modeldir. Ev içindeki bütçe planlamalarına çocuğu yaşının elverdiği ölçüde dahil etmek, ona bir yetki ve sorumluluk hissi verir. Ayrıca, harçlık yönetimi bu süreçte bir eğitim aracı olarak kullanılmalıdır. Parasını erken bitiren bir çocuğa hemen müdahale etmek yerine, sonuçlarıyla yüzleşmesine izin vermek en kalıcı öğrenme yoludur.

Çocuklarda iktisat bilinci oluşturmak, geleceğe yapılabilecek en değerli yatırımlardan biridir. Amacımız çocuklarımızı kısıtlı ve hesapçı bireyler yapmak değil; tam aksine, kaynaklarını verimli kullanabilen, ayağını yorganına göre uzatmasını bilen kişiler olarak yetiştirmektir.